

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту історії, права та
міжнародних відносин
Ю.В. Подрез Ю.В. Подрез
«14» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
«14» вересня 2020 р.
Голова *С.І. Моцак* Моцак С.І.
кандидат педагогічних наук, доцент

Розробник:

Курова Аліна Анатоліївна, к.ю.н., старший викладач кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 2 від «14» вересня 2020 р.

Завідувач кафедри права та методики викладання правознавства

Іваній О.М. (к.пед.н., доцент Іваній О.М.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів –4	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Вибіркова
		Рік підготовки:
2-й		
Семестр		
3-й		
Лекції		
26 год.		
Практичні, семінарські		
20 год.		
Лабораторні		
0 год.		
Загальна кількість годин – 120		Самостійна робота
	72 год.	
	Консультації:	
	2 год.	
		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення порівняльного правознавства є важливим напрямом сучасної юридичної освіти. Дана навчальна дисципліна покликана поглибити знання студентів про найважливіші категорії та особливості генезису права різних країн.

Метою дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями та загальними тенденціями розвитку національних правових систем та їх сімей на підставі їх порівняння; сформулювати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця, юридичне мислення; навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання для

здійснення порівняльно-правового аналізу; навчити застосовувати порівняльно-правові дослідження для поглиблення їхніх правових знань.

Курс розрахований на студентів 2-го року підготовки денної форми навчання відповідного факультету напряму підготовки першого рівня вищої освіти – бакалавр.

На забезпечення досягнення означеної мети вивчення навчальної дисципліни та відповідно до змісту цієї програми, а також інших програмних документів навчально-методичного характеру, спрямовані навчально-освітні заходи, що пов'язані з проведенням лекційних, практичних (семінарських) занять та виконання студентами самостійної роботи, що в цілому передбачає донесення студентам науково-теоретичних і практичних знань з навчальної дисципліни, набуття ними навичок практичної реалізації положень чинного законодавства, розвиток у студентів розумової діяльності й розширення їх світогляду тощо.

Під час навчального процесу й професійної підготовки фахівців відповідного напрямку передбачається застосування різних методів подання інформаційного матеріалу (в т. ч. у поєднанні із застосуванням схем, таблиць, графіків, новітніх технічних технологій тощо).

Зміст програми зорієнтований на досягнення й забезпечення прогнозованих параметрів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та відповідає відповідному рівню Національної рамки кваліфікацій і у цьому зв'язку – передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності.

Суб'єкт навчання відповідного напрямку та рівня (бакалавр права) за результатами опанування змісту навчальної дисципліни повинен здатний розв'язувати типові задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Порівняльне правознавство» взаємопов'язана з такими дисциплінами, як «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Конституційне право», та іншими, вивчення яких дозволяє сформувати правовий світогляд та правову культуру громадянина, що в подальшому дозволяє використовувати набуті знання в професійній діяльності та здійсненні наукової діяльності під час написання наукових статей і рефератів, тез конференцій, вивченні наступних дисциплін професійної підготовки фахівця.

3. Результати навчання за дисципліною

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни, студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- основні загальнотеоретичні положення порівняльного правознавства;
- основні критерії класифікації (типології), види (типи) правових систем світу, їх обов'язкові елементи;
- історію утворення і розвитку, способи та територію поширення основних правових систем світу;
- особливості окремих правових систем світу, пов'язані із особливостями їх елементів: державно-правової дійсності, ідеології, основних джерел права, системи права, галузей та інститутів права, правових норм, юридичної практики та юридичної техніки.

вміти:

- аналізувати окремі правові системи світу, їх елементи;
- розглядати та вирішувати проблемні ситуації, пов'язані з процесами державотворення, на підставі вивчення і застосування найкращого світового досвіду;
- самостійно вивчати окремі питання курсу;
- самостійно і творчо виконувати індивідуальні завдання, завдання до семінарських та інших занять;
- самостійно працювати з науковою, навчально-методичною літературою- виконувати лінгвістичний аналіз юридичних текстів;
- аналізувати типові правотворчі помилки.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумулявання (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Під час складання заліку здійснюється тиражування індивідуальних завдань згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Залік проводиться в усній або письмовій формі за умови попередньої підготовки студента.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Шкала ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних

	<p>випадках, може аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності фахівця на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь.</p> <p>Знає сучасні технології та методи з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються.</p> <p>Студент розкриває питання, що стосується дисципліни яка вивчається, та не виходить за рамки об'єму матеріалу передбаченого робочою програмою; проявляє впевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.</p>
В	<p>Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення.</p>
С	<p>Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань, та дати правильні відповіді про зміну результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях/ рішеннях/ розрахунках не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення для практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань в межах дисципліни, що вивчається.</p>
Д	<p>Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.</p>
Е	<p>Студент має певні знання, передбачені в робочій програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни. Виконання практичних /</p>

	контрольних та інших завдань роботи значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.
F	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Студент не допущений до здачі екзамену/заліку.
FX	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутня.

Також, є можливість перезарахування програмних результатів неформальної освіти. Це може бути самостійне навчання студентів на дистанційних платформах, участь у конкурсах студентських наукових робіт, конференціях, круглих столах, тренінгах, семінарах, школах з прав людини тощо.

Розподіл балів

- до заліку:

Поточне тестування та самостійна робота	Залік	Сума
Модуль № 1		
70	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Ідентифікація та облік знань студентів проводиться, як правило, під час практичних (семінарських) занять з конкретних тем, а також під час складання заліку (в рамках частини або усього матеріалу навчальної дисципліни).

Облік успішності враховує як ступінь підготовленості до практичних занять (в рамках опрацювання студентом лекційного матеріалу, відповідних нормативно-правових та інших актів і літератури; виконання самостійної роботи студентом), так і активність студента під час обговорення питань, розв'язання різного роду правових завдань і тестів.

Формами контролю є: поточний, проміжний та семестровий (підсумковий).

Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю є: усне опитування студентів; написання й перевірка доповідей та рефератів; виступ з доповідями та рефератами; підготовка презентацій та їх захист; написання статей наукового характеру; вирішення практичних завдань (у т.ч. ситуаційних), тестів; організація проведення ділових ігор тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульних контрольних робіт, що проводяться в письмовій формі та передбачають вирішення студентами контрольних завдань: надання відповідей на контрольні питання, вирішення (розв'язання) задач та тестів. Завдання для модульних контрольних робіт добираються в межах програмного матеріалу, що складає зміст відповідного модулю, згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Семестровий (підсумковий) контроль відбувається у вигляді заліку. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи студентів.

Прозорість та відкритість окресленої системи контролю забезпечується шляхом попереднього ознайомлення студентів з цією системою.

Запроваджена у вищому навчальному закладі система контролю має на меті встановлення рівня, якості та змісту опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни.

Зокрема, студент повинен:

- мати чітке загальне уявлення про теоретичні та практичні правові проблеми в рамках тематики дисципліни;
- знати базовий матеріал, що опановується під час лекційних та семінарських занять, а також віднесений на самостійне опрацювання (самостійна робота);
- володіти навичками оперування базовим матеріалом та нормативно-правовими, літературними й іншими джерелами, а також уміннями їх використовувати в інших дисциплінах та на практиці;
- вміти аналізувати ситуації та проблеми, що виникають у правовій діяльності, та знаходити можливі правові шляхи їх вирішення.

Прозорість та відкритість окресленої системи контролю забезпечується шляхом попереднього ознайомлення студентів з цією системою.

Додатково засобами та методами оцінювання й демонстрування результатів навчання можуть бути: тести, проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, розрахункові роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних/групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

Інформаційно-програмний зміст дисципліни *«Порівняльне правознавство»* має наступний вигляд:

Змістовний модуль I «Загальні засади порівняльного правознавства»

Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства

1. Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики. Поняття порівняльного правознавства.
2. Підходи до розуміння сутності порівняльного правознавства. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень.
3. Структура порівняльного правознавства.
4. Функції порівняльного правознавства.
5. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук. Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна.

Тема 2. Методологія порівняльного правознавства

1. Поняття методології юридичної компаративістики. Структура методології порівняльно-правових досліджень.
2. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства (цивілізаційний, герменевтичний, аксіологічний, антропологічний).
3. Принципи порівняльно-правових досліджень.
4. Зміст порівняльно-правового методу.
5. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються юридичною компаративістикою (функціональний метод, метод державно-правової ідентифікації, синтетичні та логічні методи).

Тема 3. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства

1. Поняття, риси та структура правової системи.
2. Загальна характеристика правової карти світу.
3. Поняття «правова сім'я». Класифікація та типологія правових систем.

4. Мішані правові системи. Європейське право.
5. Правова система України серед правових систем сучасності.

Змістовний модуль №2 «Характеристика окремих сімей права. Сучасні тенденції зближення національних правових систем»

Тема 4. Характеристика романо-германської правової сім'ї

1. Особливості романо-германської правової сім'ї.
2. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї.
3. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права.
4. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом.
5. Вплив канонічного права на формування романо-германського права.
6. Публічне і приватне право.

Тема 5. Англо-американська правова сім'я

1. Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права.
2. Специфічні риси сім'ї англо-американського права.
3. Характеристика англійського права. Спільні ознаки та відмінності права США та англійського права.
4. Система джерел права англо-американської правової сім'ї.
5. Сутність загального права. Співвідношення загального права і законодавства. Характеристика декларативної теорії права.
6. Поняття права справедливості. Співвідношення права справедливості й загального права.
7. Поняття статутного права.

Тема 6. Релігійні правові системи

1. Загальна характеристика правових систем релігійного типу. Мусульманське (ісламське) право, його характерні риси. Джерела мусульманського права. Право сучасних мусульманських держав.
2. Індуське право, його характерні риси. Джерела індуського права. Сучасне право Індії. Іудейське (єврейське) право, його характерні риси. Джерела іудейського права.
3. Правова система Ізраїлю. Канонічне право, його характерні риси. Джерела канонічного права. Застосування канонічного права у сучасному світі.

Тема 7. Характеристика правових систем традиційного типу

1. Поняття і структура традиційної правової сім'ї. Характерні ознаки традиційних правових систем. Система джерел традиційного права.

2. Поняття далекосхідної правової сім'ї та її місце на правовій карті світу. Ознаки далекосхідної правової сім'ї. Традиції та звичаї як основа системи права країн Далекого Сходу.
3. Морально-філософські концепції буддизму, даосизму та конфуціанства та їх зв'язок із правом.
4. Загальна характеристика традиційного китайського права. Система китайського права. Сучасна правова система Китайської Народної Республіки.
5. Загальна характеристика традиційного японського права. Система японського права. Сучасна правова система Японії. Поняття африканської правової сім'ї.
6. Ознаки африканської правової сім'ї. Неоднорідність звичаїв народностей Африки. Сфера застосування традиційного права. Традиційне африканське право. Співвідношення традиційного та національного права держав Африки. Особливості формування та застосування африканських правових звичаїв.

Тема 8. Правові системи міждержавних об'єднань

1. Співвідношення національного та міжнародного права.
2. Механізм трансформації норм міжнародного права у національних правових системах.
3. Правова система Ради Європи.
4. Правова система Євразійських Співдружностей.

Тема 9. Змішані правові сім'ї

1. Поняття змішаної правової сім'ї. Ознаки змішаної правової сім'ї.
2. Механізми взаємодії нормативно-правового акту та судового прецеденту як джерел права.
3. Основні теоретичні підходи до розуміння природи змішаної правової системи. Сфера поширення змішаних правових сімей.
4. Латиноамериканська правова сім'я. Скандинавська правова сім'я.
5. Можливість об'єднання латиноамериканського та скандинавського права в єдину правову сім'ю.
6. Елементи змішаного права у правових системах Японії, Ізраїлю, африканських країн.
7. Загальна характеристика скандинавської правової сім'ї.
8. Загальна характеристика латиноамериканської правової сім'ї.

Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку

1. Порівняльне правознавство і зближення правових систем. Характеристика процесу глобалізації.
2. Попередження і вирішення юридичних колізій.

3. Зближення національних законодавств. Правова акультурація і її значення для зближення правових систем.
4. Закономірності зближення правових систем і його форми.
5. Гармонізація законодавства.
6. Імплементация норм міжнародного права в національне законодавство
7. Уніфікація правових норм. Поняття і значення міжнародно-правової допомоги.

8. Структура та обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредита ECTS.

Назва теми	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
Л		С	С.Р.	Л		С	С.Р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовний модуль 1 «Загальні засади порівняльного правознавства»								
Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства		2	2	7				
Тема 2. Методологія порівняльного правознавства		2	2	7				
Тема 3. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства		2	2	7				
Разом за модулем 1		6	6	21				
Змістовний модуль №2 «Характеристика окремих сімей права. Сучасні тенденції зближення національних правових систем»								
Тема 4. Характеристика романо-германської правової сім'ї		4	2	7				
Тема 5. Англо-американська правова сім'я		4	2	7				
Тема 6. Релігійні правові системи		4	2	8				
Тема 7. Характеристика правових систем традиційного типу		2	2	8				
Тема 8. Правові системи міждержавних об'єднань		2	2	7				
Тема 9. Змішані правові сім'ї		2	2	7				

Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку		2	2	7				
Разом за модулем 2		20	14	51				
Усього годин	120	26	20	72				
Консультації		2						

Теми та план практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства	2	-
2	Тема 2. Методологія порівняльного правознавства	2	-
3	Тема 3. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства	2	-
4	Тема 4. Характеристика романо-германської правової сім'ї	2	-
5	Тема 5. Англо-американська правова сім'я	2	-
6	Тема 6. Релігійні правові системи	2	-
7	Тема 7. Характеристика правових систем традиційного типу	2	-
8	Тема 8. Правові системи міждержавних об'єднань	2	-
9	Тема 9. Змішані правові сім'ї	2	-
10	Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку	2	-
	Усього годин	20	-

Теми та план самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства	7	-
2	Тема 2. Методологія порівняльного правознавства	7	-
3	Тема 3. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства	7	-

4	Тема 4. Характеристика романо-германської правової сім'ї	8	-
5	Тема 5. Англо-американська правова сім'я	8	-
6	Тема 6. Релігійні правові системи	7	-
7	Тема 7. Характеристика правових систем традиційного типу	7	-
8	Тема 8. Правові системи міждержавних об'єднань	7	-
9	Тема 9. Змішані правові сім'ї	7	-
10	Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку	7	-
Усього годин		72	-

8. Питання для підсумкового контролю

1. Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна.
2. Виникнення порівняльного правознавства.
3. Об'єкт, предмет, метод і структура порівняльного правознавства.
4. Функції порівняльного правознавства.
5. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
6. Значення порівняльного правознавства.
7. Види досліджень у порівняльному правознавстві.
8. Поняття, риси та структура правової системи.
9. Загальна характеристика правової карти світу.
10. Поняття «правова сім'я».
11. Класифікація та типологія правових систем.
12. Змішані правові системи.
13. Європейське право.
14. Механізм зближення національних правових систем.
15. Правова система України серед правових систем сучасності.
16. Особливості романо-германської правової сім'ї.
17. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї.
18. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права.
19. Вплив канонічного права на формування романо-германського права.
20. Публічне і приватне право.
21. Норми права в романо-германській сім'ї.
22. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види.
23. Нормативно-правові акти в романо-германській правовій сім'ї.
24. Закон як джерело права в романо-германській сім'ї.
25. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї.
28. Звичай у системі джерел романо-германського права.
26. Правові системи Скандинавських країн.
27. Правові системи держав Латинської Америки.

28. Поняття та види джерел англо-американського права.
29. Прецедент як джерело права в сім'ї англо-американського права.
30. Закон як джерело права в сім'ї англо-американського права.
31. Співвідношення законодавства і судової правотворчості в сім'ї англоамериканського права.
32. Делеговане законодавство в сім'ї англо-американського права.
33. Звичай в англо-американському праві.
34. Інші джерела англо-американського права.
35. Формування правової системи США.
36. Сучасна правова система США.
37. Правові системи країн Співдружності Націй.
38. Загальна характеристика правових систем релігійного типу.
39. Мусульманське (ісламське) право.
40. Індуське право.
41. Іудейське (єврейське) право.
42. Канонічне право.
43. Загальна характеристика правових систем традиційного типу.
44. Правові системи країн Далекого Сходу.
45. Правові системи держав Африки.

9. Рекомендовані джерела інформації

Базова література:

1. Петришин О.В. Порівняльне правознавство у таблицях : навч. посіб. для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів/ О. В. Петришин, О.В. Зінченко, Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк. - Х. : Право, 2018. - 164 с.
2. Петришин О. В. Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів : навч. посіб. - Х. : Право, 2016. - 1024 с.
3. Жаровська І.М. Юридична компаративістика: навч. посіб. / Жаровська І.М., Канцір В.С.; Укоопспілка, Львів, комерц. акад. - Львів: Вид-во ЛКА, 2015.- 195 с.
4. Трембіцький А.М., Циганок Ю.В. Порівняльне правознавство: навч.-метод. посіб. - 2-ге вид., допов. - Хмельницький: ІРД, 2014. -216 с.
5. Порівняльне правознавство: підручник / упоряд.: Бисага Ю.М. та ін. - Ужгород; Херсон: Гельветика, 2013. - 230 с.
6. Право Європейського Союзу: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О.К. Вишнякова; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2013. - 869 с.
7. Порівняльне правознавство: підручник / за заг. ред. О.В. Петришина; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Х.: Право, 2012. - 271 с.
8. Правові системи сучасності: навч. посіб. / Ю.С. Шемшученко, О.Л. Богиніч, В.Ю. Васецький, К.П. Возраженцева, С. Д. Гусарєв; ред. Ю.С. Шемшученко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. - К.: Юрид. думка, 2012. - 490 с.
9. Оніщенко Н.М. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності: монографія

/ Н.М. Оніщенко, О.Г. Варич, Т.І. Тарахонич, О.М. Мельник, О.В. Потсхін; ред. Ю. Л. Бошицький; НАН України, Київ, ун-т права. - К.: Кондор, 2012. - 614 с.

10. Правові системи сучасності : навч. пос. / за ред. Ю. С. Шемшученка. - К. : Юридична думка, 2012. - 492с.

Допоміжна:

1. Аракелян Р. Ф. Компартивний аналіз програм відновного правосуддя в Англії, Уельсі, Бельгії, Німеччині, Фінляндії, Швейцарії / Р. Ф. Аракелян // Юридична наука. - 2015. - №6. - С.121 - 129.

2. Варга Ч. Порівняння правових культур і правового мислення / Ч. Варга // Право України. - 2013. - №3-4. - С.22-31.

3. Вінсент А. Д. До питання про свободу совісті і релігії: стаття 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / А. Д. Вінсент // Право України. - 2015. - №2. - С. 81 - 97.

4. Козаченко В. М. Правова свідомість як джерело права в англосаксонській правовій системі / В. М. Козаченко // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис. - 2015. - №3. - С. 56 - 60.

5. Лук'янов Д.В. Релігійні системи в сучасному світі: монографія / Д.В. Лук'янов. - Х.: Право, 2015. - 352 с.

6. Порівняльне правознавство: досвід і проблеми викладання: зб. наук, пр. і навч.-метод, матеріалів / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Укр. асоц. порівнял. правознав.; редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. - К.: Ун-т «Україна», 2011. - 287 с.

7. Ситар І.М. Правові системи сучасності (західна традиція права): навч. посіб. - Львів, держ. ун-т внутр. справ. - Л., 2009. - 408 с.

8. Саїдов А. Порівняльне правознавство та закономірності Розвитку Права в умовах Глобалізації / А. Саїдов // Право України. - 2012. - № 3/4. - С. 463-472.

9. Мороз Ф. Порівняльне правознавство: Історична ретроспектива й нові виклики : [за матеріалами круглого столу] / Ф. Мороз // Юридичний вісник України. - 2015. - 19-25 груд. (№ 50). - С. 14-15.

10. Порівняльне правознавство: підручник / [упоряд.: Бисага Ю. М. та ін.]. - Ужгород; Херсон: Гельветика, 2013. - 230 с.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Підручники та навчальні посібники, перелік яких наведений у змісті цієї програми.

Мультимедійна дошка, проектор.

11. Інформаційні інтернет-ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: nbuv.gov.ua.
3. Загальнодержавна інформаційна мережа з питань європейського права URL: https://minjust.gov.ua/azu_es_4.